

Täysistunto

Torstai 25.4.2024 klo 16.06—2.04

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdientä jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.43 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia sekä tutkijoiden ja opiskelijoiden maahanmuuttoa koskevaa erillislakia. Esityksellä pannaan toimeen kolme hallitusohjelman maahanmuuttoon liittyvää kirjausta: ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskevaa sääntelyä täsmennetään ja tiukennetaan, esityksellä estetään niin kutsuttu kaistanvaihto turvapaikkamenettelystä työperäisen maahanmuuton puolelle ja lisäksi henkilöllisyyden todentamista koskevaa sääntelyä selkiytetään. Esitys sisältää myös eduskunnan lausumaan perustuvan ehdotuksen poliisin rekisteriin tallennettujen biometristen tietojen luovuttamisesta Schengenin tietojärjestelmään. Lisäksi esityksessä on pieni täsmennys turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeuden kestoa koskevaan säännökseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää maahantulosäännösten kiertämistä koskevan sääntelyn uudistamista. Tavoitteena on entistä tehokkaammin estää maahantulosäännösten kiertäminen. Nykyisellään ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskeva sääntely on ollut niin väljää, että se on jättänyt maahanmuuttoviranomaiselle laajaa harkintavaltaa. Voimassa oleva tulkinnanvarainen säännös korvataan uudella tarkemmalla ja aiempaa tiukemmalla sääntelyllä. Ulkomaalaislakiin kirjataan mahdollisimman tarkasti ne tilanteet, joissa oleskelulupa tulee evätä. Taustalla voi olla esimerkiksi väärin tietojen antaminen, laiton maassa oleskelu, laiton työskentely tai lumeavioliitto.

Maahantulosäännösten kiertäminen käsitteenä poistuu ulkomaalaislaista. Sen tilalle tulee epäämisperusteita, joissa säädetään nykyistä tarkemmin niistä tilanteista, jolloin oleskelulupaa ei myönnetä. Valtaosa epäämisen perusteista perustuu jo nykyiseen soveltamis- ja oikeuskäytäntöön, mutta tilanteet, joissa oleskelulupaa ei myönnetä, on kirjattu nyt ulkomaalaislakiin aiempaa tarkemmin ja lisäksi velvoittavaan muotoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

Uusia epäämisperusteita ulkomaalaislakiin tulee kaksi, joista ensimmäinen on kansallisen turvallisuuden vaarantaminen ja toinen on vapaaehtoisen paluun avustuksen vastaanottaminen. Mikäli henkilö on ottanut vastaan vapaaehtoisen paluun avustuksen, ei hänelle myönnetä oleskelulupaa viiteen vuoteen. Paluuvavustuksen saamisen edellytyksenä on se, että henkilö poistuu maasta vapaaehtoisesti pysyväisluonteisessa tarkoituksessa, joten senkään mukaan ei ole perusteltua, että avustuksen saanut henkilö voisi palata pian takaisin Suomeen hakemaan oleskelulupaa. Maahantulosäännösten kiertämistä koskevien muutosten tavoitteena on korostaa yhteiskunnan sääntöjen noudattamista ja kitkeä pois moitittavaa toimintaa, jotta suomalaisen yhteiskuntaan olisi aiempaa vaikeampi päästä väärin keinoin tai viranomaisia harhauttamalla.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että turvapaikanhakijoiden kaistanvaihto työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton puolelle estetään. Hallitus on yhteisesti päättänyt, että turvapaikkaprosessista ei tule työnhaun tai työperäisen maahanmuuton väylä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei kansainvälistä suojelua hakeva tai kielteisen päätöksen saanut voi hakea ja saada oleskelulupaa työn, elinkeinonharjoittamisen tai opiskelun perusteella. Kaistanvaihto on kiellettyä sekä turvapaikkamenettelyn aikana että kielteisen päätöksen jälkeen, jos hakija oleskelee vielä Suomessa. Tänä aikana oleskelulupahakemus jätetään tutkimatta. Käytännössä siis turvapaikkaa hakeneen on poistuttava maasta ja tehtävä mahdollinen uusi oleskelulupahakemus ulkomailta. Tämä on selkeä ja hallitusohjelmassa tavoiteltu muutos nykytilaan. Tarkoitus on siis estää tilanteet, joissa Suomesta haetaan turvapaikkaa pyrkimyksenä päästä maahan töihin tai opiskelemaan. Kaistanvaihdon kieltö myös selkeyttää työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sääntöjä hakijan itsensä, työnantajien ja oppilaitosten kannalta. Kaikille osapuolille on oltava alusta asti selvää, ettei turvapaikkamenettely ole työ- tai koulutusperusteisen maahanmuuton väylä tai ohituskaista työmarkkinoille tai opiskelemaan.

Olen useassa yhteydessä puhunut kolmen korin mallista. Se tarkoittaa siis sitä, että meidän tulee tehdä ero aidon turvapaikanhaun, siirtolaisuuden ja välineellistetyin maahantulon välille. Jokainen näistä tarvitsee omanlaisensa lähestymistavan ja säännöt. Aitoon hätään tarkoitettua turvapaikkamekanismia ei voi käyttää muunlaisen maahantulon välineenä. Mikäli turvapaikkaperustetta ei ole, on palattava tai palautetaan kotimaahan. Työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto kuuluu siirtolaisuutta koskevaan koriin, ja näissä tapauksissa ulkomaalaislain pääsäännön mukaisesti oleskelulupaa on haettava Suomen ulkopuolelta.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että henkilön tunnistamiseen ja henkilön henkilöllisyyden todentamiseen liittyvää sääntelyä selkiytetään. Ulkomaalaislakiin lisätään nimenomainen säännös siitä, että oleskeluluvan hakijan henkilöllisyys on todennettava kansallisella matkustusasiakirjalla tietyin poikkeuksin. Esitys tiukentaa sekä viranomaisen että oleskeluluvan hakijan omaa velvollisuutta henkilöllisyyden todentamisessa. Tämän ansiosta viranomainen tietää aiempaa paremmin, kenelle oleskelulupia myönnetään. Oleskeluluvan saaminen edellyttää jatkossa henkilön omaa aktiivisuutta henkilöllisyyden selvittämisessä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös ulkomaalaislakiin lisättäväksi säännökset poliisin rekisteriin tallennettujen biometristen tietojen luovuttamisesta Schengenin tietojärjestelmään tallennettavien palauttamista ja maahantulon ja maassa oleskelun epäämistä koskeviin kuulutuksiin. Esityksen taustalla on eduskunnan lausuma viime hallituskaudelta, jolloin eduskunta käsitteli hallituksen esitystä Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi. Eduskunta edellytti hallituksen sel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

vittävän ja arvioivan edellytyksiä kansallisiin tietojärjestelmiin tallennettujen biometrinen tietojen käyttämiselle asetusten mukaisissa kuulutuksissa. Esityksellä parannetaan viranomaisten kykyä todentaa kuulutuksen kohteena olevan henkilön henkilöllisyys tai tunnistaa henkilö. Kuulutusten avulla Schengen-alueen viranomaiset voivat varmistaa, että paluuveto on noudatettu, tukea palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa sekä estää maahantulokieltoon määrätyn henkilön paluun Schengen-alueelle.

Arvoisa puhemies! Esitykseen on hallitusohjelman kirjausten toteuttamisen lisäksi sisällytetty ehdotus turvapaikanhakijan työnteko-oikeuden kestoa koskevan sääntelyn muuttamiseksi. Nykyinen sääntely on käytännössä osoittautunut hankalaksi soveltaa ja osin tulokannanvaraiseksi, minkä vuoksi sääntelyä ehdotetaan selkeytettäväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Vastauspuheenvuoro, tai sanotaan, että minuutin puheenvuoro, edustaja Vigelius.

18.52 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvapaikkaa haetaan kansainvälisen suojelun vuoksi, ja jos sille ei ole perusteita, järjestelmää ei todellakaan ole tarkoitettu verukkeeksi päästä tänne työn tai opiskelun perässä — siis jäädä niiden verukkeella.

Turvapaikkahakemuksia tai -järjestelmää ei ole rakennettu sitä varten, että sillä saataisiin jalka oven väliin ja tekosyy jäädä Suomeen, koska tällä luotaisiin epäterveitä kannustimia pyrkiä Suomeen niin sanotusti turvan perässä, vaikkei oikeasti olisi mitään syytä hakea Suomesta turvaa, lähteä vaarallisille matkoille, tukea salakuljetusbisnestä. Kun me viemme intressit ja kannustimet tällaiselta toiminnalta, me tulemme tosiasiallisesti suojaaneeksi sekä Suomen että Euroopan rajoja — kun me tehdään mahdottomaksi kaistanvaihto ja tämän turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttö nimenomaan silloin, kun kyseessä on tosiasiallisesti pyrkimys siirtolaisuuteen, työn ja opiskelupaikan perässä länsimaihin. Siihen on olemassa jo väylät, ja nimenomaan niitä väyliä pitäisi käyttää, ei turvapaikkajärjestelmää, jos tarvetta turvalle ei ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

18.53 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksenaan on siis estää turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kaistanvaihto työperäisen maahanmuuton puolelle. Myös opiskelijan oleskeluluvat ja muut vastaavat oleskeluluvat sisällytettäisiin kaistanvaihdon kiellon piiriin.

Kaistanvaihdon kiello sisältäisi oleskeluluvan hakemisen turvapaikkamenettelyn aikana sekä sen päätyttyä, hyvä näin. Korostan, että sellaiset henkilöt, jotka haluavat tulla Suomeen opiskelemaan tai töiden perässä, voivat tulla Suomeen ihan normaaleja laillisia väyliä pitkin. Turvapaikkaprosessin käyttäminen tällaiseen tarkoitukseen on kyllä järjestelmän väärinkäyttöä, ja se on hyvä estää. Siksi myös tämä esitys on varsin tervetullut lisä tähän pakettiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.54 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kannatettavana tavoitteena sitä, että maahantulosaännösten kiertämistä estetään ja oleskelulupajärjes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

telmää selkeytetään. Tässä hallituksen esityksessä olen kuitenkin huolissani siitä, että niin sanottu kaistanvaihdon täyskielto on esitetyn muotoisena liian ehdoton ja pitkälle menevä muutos.

On toki kannatettavaa, että humanitäärisen maahanmuuton ja työperäisen maahanmuuton väylät pidetään toisistaan erillään, ensimmäisen väylän tavoitteena kun on tarjota suojelua ja toisen houkutella osaavaa työvoimaa. Siksi kaistanvaihdon pitää, totta kai, olla poikkeus tähän pääsääntöön. Mutta tässä lausuntopalautteessa otetaan mielestäni aika hyvä esimerkki tilanteesta, jossa kaistanvaihto on perusteltua. Mikäli turvapaikanhakija on prosessin aikana työllistynyt työvoimapula-alalle, hänen työsuhteensa on aito ja palkka työehtosopimuksen mukainen, nuhteettomuusedellytys täyttyy ja henkilö on opiskellut kotimaista kieltä, niin silloin tulisi olla mahdollista hakea työntekijän oleskelulupaa ilman, että ensin pitää poistua Suomesta ja hakea oleskelulupaa kotimaastaan käsin. [Puhemies koputtaa] Mielestäni tämäntyyppiset poikkeukset näihin pääsääntöisesti [Puhemies: Aika!] pitäisi jatkossakin sallia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

18.55 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä muutokset eivät ole kannatettavia eivätkä järkeviä, itse asiassa juuri edustaja Peltosen mainitsemista syistä, koska kyllä tämä lakiesitys sitten tarkoittaa sitä, että jos on henkilö, joka on tullut Suomeen ja hakenut turvapaikkaa — ja ihminen itsehan ei voi tietää, tullaanko hänelle sitä myöntämään vai ei, koska se on oikeudellinen arvio ja prosessi, mikä täällä tehdään — ja joka odotellessaan turvapaikkapäätöstä pahimmillaan jopa vuosien aikana on opiskellut suomen kieltä, on saattanut ehkä ehtiä jopa opiskella tutkinnon täällä, on hakeutunut töihin esimerkiksi vanhustenhuoltoon ja saanut työpaikan, niin näiden muutosten seurauksena tällainen henkilö ei pystyisi virallistamaan omaa työntekeään ja omaa oleskeluaan Suomessa enää. Tämä ei ole järkevää Suomen näkökulmasta, vaan meidän pitäisi kyllä mahdollistaa niille ihmisille, jotka ovat tänne jääneet, oppineet kielen, löytäneet työpaikan ja työllistyneet, myöskin jäädä tänne töihin.

Sen lisäksi tässä esityksessä on muita ongelmia, [Puhemies koputtaa] jotka liittyvät lasten asemaan, joihin palaan sitten seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

18.56 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kaistanvaihdon kieltämisesitys on ehkä pötköin näistä viime viikolla tulleista maahanmuuttoa kiristävistä esityksistä. Meillä on täällä paljon ihmisiä, jotka ovat turvapaikanhakijoina tulleet, olleet maassa pitkään ja työllistyneet ja jotka osaavat suomen kieltä. Työnantajat ovat panostaneet heihin, heidän perehdytykseensä ja koulutukseensa. Kysyn: mitä järkeä on lähettää näitä ihmisiä pois Suomesta hakemaan sitä työlupaa uudestaan, kun he ovat täällä jo toissa? Tämä joukko on suuri. Tämä ei ole mikään pieni poikkeus, niin kuin täällä mainittiin.

Vähintäänkin pitäisi rajata tämäntyyppiset tilanteet tästä esityksestä pois. Tämä on sekä harkitsematon että epäinhimillinen esitys. Monet ovat olleet jopa kahdeksan vuotta täällä maassa, mutta koska meillä kansalaisuuden haku voi kestää yli kaksi vuotta — yli kaksi ja puoli vuotta ovat ne jonot tähän — niin silloin tämä työlupa on se vaihtoehto, joka heillä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

käytettävissään. [Mauri Peltokangas: Jos on kahdeksan vuotta täällä ollut, olisi pitänyt jo tehdä asioita! — Li Andersson: Jos he ovat töissä! Mitä olisi pitänyt tehdä?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen. [Juho Eerola: Antaa Niemiselle puheenvuoro!]

18.57 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! — No vaikka niin. — Tämä on tosiaan osa kokonaisuutta, ja edelleen yksittäisten asioiden noukkiminen sieltä ei palvele sitä. Tosiaan tällä on tarkoitus estää tehokkaammin maahantulosäännösten kiertäminen. Elikkä kuten täällä ministeri jo kertoi, meillä on kolmen korin malli, missä on erilaisia ryhmittymiä näille, ja ne täytyy huomioida ja käsitellä totta kai eri tavalla.

Tämä esitys on hyvin kannatettava, sillä nykyinen ja tulkinnanvarainen säännös on tarkoitus korvata uudella tarkemmalla sääntelyllä. Ulkomaalaislakiin kirjataan kaikki ne tilanteet, joissa oleskelulupa tulee evätä. Taustalla voi olla esimerkiksi väärin tietojen antaminen, laiton maassa oleskelu, laiton työskentely tai lumeavioliitto. On tärkeää, että puutumme näihin väärinkäytöksiin tehokkaasti, millä on myös ennalta estävä vaikutus seuraaville. [Puhemies koputtaa]

Lisäksi näiden muutosten tavoitteena on korostaa suomalaisen yhteiskunnan sääntöjen noudattamisen tärkeyttä ja kitkeä pois se toiminta, jolla maahamme voi päästä väärin keinoin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

18.59 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallitus tosiaankin esittää näitä erilaisia kriteereitä, joiden perusteella oleskelulupa tulee evätä. Mielestäni tässä on tavoiteltu ihan oikeita asioita siinä, että kun Suomeen tulee ja oleskelulupaa hakee, niin silloin pitää perusteiden olla kunnossa ja ei voi Suomen viranomaista harhauttaa. Minusta on ihan oikein ja tasapuolista ja maalaisjärkistä tällaista asiaa vaatia.

Mitä tulee sitten tähän turvapaikanhakijoiden kaistanvaihtoon, niin en tässä ministerin puheenvuoroa äsken ennättänyt kuulemaan, mutta oletan, että tämä esitys kytkeytyy nimenomaan nyt tähän kokonaisuuteen, miten turvapaikkajärjestelmä oikeasti Euroopassa toimii, tai itse asiassa mitenkä se ei toimi. Eli turvapaikkajärjestelmään käytetään väärin. Se on fakta. Itse ajattelen, että on selkeää, että jos tullaan töihin ja haetaan työperäistä oleskelulupaa, niin silloin tullaan sillä perusteella. [Puhemies koputtaa] Sitten jos haetaan humanitääristä suojelua, niin silloin sitten haetaan sitä suojelua, ja se turvapaikka sitten joko saadaan tai ei saada. [Puhemies: Aika!] Tässä on hyvä, että nyt tuodaan selkeyttä ja rotia tähän asiaan. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

19.00 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minunkin mielestäni on ihan kannatettavaa, että nämä maahantulon väylät pidetään erillään, ja on syytä puuttua myöskin siihen epäkohtaan, mikä on ihan ilmeinen, että tätä turvapaikanhakuprosessia hyödynnetään työn hakemisen välineenä. Tässä kun käytetään kaistanvaihtoterminä, niin kyllä täytyy samaan aikaan todeta, että kyllä sekin on totta, että ei tämä työperäisen maahanmuuton kaista nyt oikein vedä, ja sekin osittain johtaa siihen, että tätä turva-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

paikkahakuprosessia sitten käytetään hyväksi. Sen takia emme tällaista totaaliikieltoa kannata.

Teknologiateollisuus ry ehdottaa, että lakiluonnosta tulisi muuttaa siten, että pykälä ottaisi paremmin huomioon ihmisen yksilöllisen tilanteen. Mahdollisuus työ- ja yrittäjyysperusteisen oleskeluluvan hakemiseen tulisi mahdollistaa poikkeustatapauksissa ainakin sellaisille henkilöille, [Puhemies koputtaa] jotka ovat suorittaneet Suomessa ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon tai jotka ovat olleet työsuhteessa suomalaisen työnantajaan yhtäjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan. [Puhemies: Aika!] Tämänkaltaisia esimerkkejä meidän elinkeinoelämä on tuonut esiin. Nämä tulisi ottaa huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

19.01 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hopsu sanoi tässä hyvin tästä kaistanvaihdosta, että tämä on todella höpsö esitys ja monella tapaa myös irti todellisuudesta. Pikemminkin meidän pitäisi huolehtia siitä, että niitä lupia saada oikeilla perusteilla, mutta jos on tullut eri kaistalla, niin olisi hyvä, jos sitä kaistaa pystyisi vaihtamaan silloin kun ne edellytykset täyttyvät.

Meillä on täällä valtavasti ihmisiä, jotka ovat tulleet turvapaikanhakijoina, osittain ehkä heitä on myös huijattu ja he ovat tulleet tietämättömyyttään, mutta nyt he ovat asuneet täällä vuosia, koska tämä turvapaikkaprosessi on ollut niin pitkä. He ovat kouluttautuneet, ehkä saaneet jo tutkinnon, ovat töissä ja perustaneet perheen ja maksavat veroja. Nyt sitten jos meillä on tällainen lainsäädäntö, että heidät potkitaan ulos maasta sitten kun se prosessi, joka on kesken turvapaikkapuolella, vihdoinkin päättyy ja tulee kielteinen päätös, [Mauri Peltokangas: Eihän tuossa ole mitään järkeä!] ja ei voitaisi vaihtaa ja antaa nyt sitten lupaa työperusteisesti, niin pidän tätä kyllä todella tyhmänä, [Puhemies koputtaa] eli että täytyy lähteä muualle ja sitten tulla hakemaan erikseen lupaa, [Puhemies: Aika!] kun ihminen on jo täällä ja hyvin integroitunut yhteiskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

19.03 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos on todellinen osaaja, jonka työllä on arvoa, voi suoraan hakeutua Suomeen töihin, eikä ensin olemattomin perustein hakea sitä turvapaikkaa. Se tästä kaistanvaihdosta.

Se, minkä tähden itse haluan ministeri Rantasta oikein erikseen tästä esityksestä kiittää, on nämä paluuavustukset ja niitten torppaaminen sillä lailla, että sitten ei saisi viiteen vuoteen tulla takaisin Suomeen.

Tuossa edellisen asiakohdan yhteydessä muistelin, kuinka vuosina 99—2011 olin töissä turvapaikanhakijoitte kanssa. Se oli ihan järkyttävää oikeasti, että henkilö saa ensin tuhansia euroja rahaa, palaa kotimaahan ja sitten hetken päästä on takaisin uudestaan Suomessa hakemassa oleskelulupaa tai turvapaikkaa täältä. Tiedän yhden tapauksen, en sano nyt tarkemmin, mutta entisen Jugoslavian alueelta, missä henkilöllä on siellä näillä paluurahoilla ostettu omakotitalo, ja kuitenkin on sitten myöhemmin uusintahakemusten kautta ja näinpäin pois saanut pysyvän oleskeluluvan Suomeen ja käy lomailmassa siellä Jugoslaviassa siinä talossa, [Puhemies koputtaa] joka me ollaan näillä paluuavustuksilla kustannettu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

19.04 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä ehdotettuja lainmuutoksia vaivaa aika järjestelmällisesti se, että näille ei oikein ole kunnollisia perusteita löydettävissä näistä esityksistä. [Juho Eerola: No eikös tässä äsken tullut?] Tästäkään esityksestä ei käy ilmi mitään sellaista todellista tarvetta tai perustetta ehdotettujen rajoitusten tekemiselle tai etenkin tälle kiireellisyydelle. [Juho Eerola: Olisit voinut kuunnella äskeistä!] Perusteluina käytetään esimerkiksi signaalin lähettämistä, mikä on aika köykäisen kuuloinen.

Mutta ovat tässä seuraukset sitten pahimmillaan vakavat. Nämä esitetyt muutokset lisäävät väistämättä paperittomuutta ja estäisivät paperittomana oleskelevan ihmisen mahdollisuuden laillistaa oleskelunsa, ja ehdotukset lisäävät syrjäytymistä ja hyväksikäytön riskiä. Epäonnistuneella turvapaikkapolitiikalla Suomeen luotu paperittomuus ja ihmisten ajaminen haavoittuvaan asemaan yhteiskunnan pohjalle on epäedullista politiikkaa meille Suomelle yhteiskuntana. [Puhemies koputtaa] Paljon parempi meille olisi tietää, keitä täällä oleskelee, ja myös auttaa löytämään heille työpaikat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Vigelius.

19.05 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voisi olla enempää eri mieltä edustaja Meriluodon kanssa. Meille on viimeiset kaksi peräkkäistä vuotta Euroopan unioniin saapunut miljoona turvapaikanhakijaa, molempina vuosina putkeen. Siis samanlaisia lukumääriä kuin siirtolaiskriisin aikaan liki kymmenen vuotta sitten.

Meillä ovat turvapaikanhakijamäärät kasvaneet Euroopan unionin tasolla, ja se on johtanut myös sellaiseen tilanteeseen, että noin puolet turvapaikkahakemuksista on perusteettomia. Kun turvapaikkajärjestelmän läpi pyörähdetään, noin puolet niistä hakemuksista johtaa kielteiseen päätökseen.

Tiedättekö, minkä takia nämä ihmiset lähtevät liikkeelle, vaikka he todennetusti prosessin läpikäytyäänkään eivät turvapaikkaa saa? Siksi, että he näkevät mahdollisuuden tulla Eurooppaan ja käyttää turvapaikkajärjestelmää väylänä tulla tänne töihin ja tulla tänne opiskelemaan ja sitten toisaalta että on jotain vihreitä puolueita eri maissa, jotka ovat valmiita laillistamaan heidät, [Puhemies koputtaa] vaikka he jäisivät laittomasti maahan. He käyttävät järjestelmää hyväksi, koska me mahdollistamme sen, ja sen takia se pitää tukkia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Nieminen.

19.06 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä joudun tässä yhtymään edustaja Vigeliuksen sanoihin siitä, että tosiaan en voisi enempää olla eri mieltä siitä, että meillä lisätään tänne laittomasti maassa olevia ja paperittomia ihmisiä. Elikkä he ovat laittomasti maassa. Kyllä tässä maassa pitää olla paperit kunnossa, tai sitten on vaihtoehto kotiutua, kotoutua tai sitten lähdetään maasta pois tai palautetaan. Meidän täytyy päästä niihin prosesseihin kiinni, että me oikeasti tiedetään — turvallisuusnäkökulma — keitä tässä maassa on ja keitä täällä meidän palveluitten piirissä sitten autetaan eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

Minä en ymmärrä tavallaan tätä lähtökohtaakaan, kun kaikki nämä toimet, mitä te esitätte lisättäväksi, lisäävät ihmiskauppaa, järjestäytynyttä rikollisuutta. Me yritetään tiukentaa näillä säännöksillä sitä, että meillä eivät nämä ikävät ilmiöt lisäänty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

19.07 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä pakko korjata, ja täytyy kyllä sanoa, että hallituspuolueet ovat sanoneet asiat aika hienosti päälle. Turvapaikanhakija ei oleskele maassa laittomasti. Kun hakee turvapaikkaa, on täysin laillinen oleskeluoikeus maassa. Silloin on mahdollista opiskella, silloin on mahdollista käydä töissä.

Ja kun tässä aikaisemmin sanottiin, että olisi pitänyt tehdä enemmän, niin näissä kaikista kohtuuttomimmissa tapauksissahan on juuri kyse ihmisistä, jotka ovat tehneet kaiken oikein. Sillä aikaa, kun odotetaan turvapaikkapäätöstä, opitaan suomen kieltä, opiskellaan, mennään töihin, saadaan työpaikka, tehdään töitä ja maksetaan veroja.

Sen sijaan, mikäli tämä lakimuutos tehdään, se tarkoittaa sitä, että saatuaan kielteisen turvapaikkapäätöksen ihminen ei voisi enää laillistaa omaa oleskeluaan täällä Suomessa. Vaikka hän olisi töissä, hän ei voisi enää saada oleskelulupaa työnteon perusteella. Tämä esitys tulee lisäämään paperittomuutta Suomessa. Tämä esitys tulee lisäämään ihmiskaupan riskiä Suomessa. Tämä esitys on juuri sellainen, [Puhemies koputtaa] joka myöskin lisää rikollisuuden todennäköisyyttä [Puhemies koputtaa] ja näiden ihmisten joutumista uhreiksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Lehtinen.

19.09 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä näihin edustaja Niemisen puheisiin täällä salissa. Ja on pakko todeta se, että jokaisen täällä pitäisi ymmärtää, että turvapaikan hakeminen on nykyään bisnestä. Tai sitten se on välineellistettyä, jos se on valtion kautta tulevaa.

Me ei voida antaa sellaista viestiä, että mikä tahansa se peruste on, on se sitten työ tai opiskelu, niin kannattaa kuitenkin sanoa, että sano vain ”turvapaikka”, kun tulet rajalle, niin sillä pääset sisään ja sinulla on aikaa miettiä, mitä maan sisällä voit tehdä. Siitä johtuen tämä kaistanvaihdon kieltäminen on äärimmäisen tärkeä tapa torpata se.

Toinen, miksi se on tärkeä, on se, että suomalaiset arvostavat rehellisyyttä, ja itse olen äärimmäisen huolissani siitä kuilusta, mikä tulee turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välille, kun meidän järjestelmiä voi käyttää väärin. Se lisää vastakkainasettelua tämän maan sisällä, ja se ei ole kenenkään etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

19.10 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on kohtuuton yksilöille ja erittäin lyhytnäköistä yhteiskunnan edun näkökulmasta. Mitä tulee tähän kaistanvaihdon kieltoon, niin se vaikeuttaisi erityisesti näissä tilanteissa, missä turvapaikanhakija on juuri pyrkinyt kotoutumaan tähän yhteiskuntaan, elikkä pyrkinyt opettelemaan kielen heti sen jälkeen, kun on saapunut Suomeen, on saanut työpaikan, yrittää olla osa tätä yhteiskuntaa. Työ- tai opiskeluperusteisen oleskeluluvan hakemiseksi tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

lisi ensin poistua maasta, ennen kuin voisi hakea ja saada oleskeluluvan, mikä erityisesti on mahdotonta ihmisille, keillä ei ole taloudellisesti resursseja niin tehdä. Olisinkin tavallaan kysynyt ministeriltä: kun me ollaan puhuttu tässä yhteiskunnassa tosi paljon siitä, että me halutaan, että ne ihmiset, jotka tänne tulevat, sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan, ja jos meillä on ihminen, joka on ollut täällä kolme vuotta, neljä vuotta turvapaikkaprosessin kautta ja tehnyt kaikki ne vaatimukset, mitä tässä salissa on sanottu, niin minkä takia häntä ei voida päästää töihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

19.11 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut eduskuntaan useita lakiesityksiä, joiden avulla tiukennetaan täysin aiheellisesti Suomen maahanmuuttolainsäädäntöä. Kiitos siitä erityisesti sisäministeri Rantaselle, olette tuonut eduskuntaan erinomaisia esityksiä. Tämä ministerin esittämä kolmen korin malli on mielestäni varsin kannatettava. Mielestäni suomalaisessa poliittisessa keskustelussa on turhan usein sekoitettu keskenään työperäinen ja humanitäärinen maahanmuutto. Se on vaikeuttanut asioiden järjeistämistä ja maahanmuuttolainsäädännön kehittämistä. Nyt tilanteeseen on onneksi tulossa selkeyttä, ja tätähän on kiitetty tänään myös keskustaopposition taholta.

Arvoisa puhemies! Erityisesti haluan vielä mainita sen, että hallitus edellyttää jatkossa oleskeluluvan hakijoilta enemmän aktiivisuutta oman henkilöllisyytensä selvittämisessä matkustusasiakirjan hankkimalla. Se on erittäin tärkeä uudistus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

19.12 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä turvapaikanhakijoiden ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen ihmisen mahdollisuus hakea työperusteista tai opiskelijan oleskelulupaa estetään, eli nyt vuosia Suomessa laillisesti olleet, kieltä oppineet ja turvapaikanhakijoina laillisesti työllistyneet henkilöt eivät voi jatkossa saada työntekijän oleskelulupaa, vaikka muut edellytykset täyttyisivät. Eli Suomessa jo työllistyneet, tänne integroituneet ihmiset eivät voi käytännössä laillistaa oleskeluaan. Tämä on inhimillisesti kestäväntöntä, mutta tämä tulee johtamaan myös paperittomuuden ja siihen liittyvien negatiivisten yhteiskunnallisten ongelmien lisääntymiseen Suomessa, ja se ei ole kyllä yhtään kenenkään etu. Tämä ongelmallinen esitys tuleekin synnyttämään monia inhimillisesti kohtuuttomia tilanteita ja negatiivisia ilmiöitä, sillä eletty elämä ei aina asetu selkeisiin koreihin ja vuosia Suomessa asuneet ihmiset ovat usein ehtineet työllistyä ja integroitua tähän yhteiskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.13 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on syystäkin erikseen työperäinen maahanmuutto, ja sitten meillä on turvapaikkajärjestelmä. Ja näitä kahta ei saa sekoittaa keskenään. Ajatelkaapa kolmansista maista tulevaa ihmistä, joka haluaa Suomeen töihin. Meillä on käytössä saatavuusharkinta, mikä tarkoittaa sitä, että ei ole ihan yksinkertainen prosessi tulla sieltä Suomeen töihin. Sieltä tulisi aika paljonkin ihmisiä. Ja sitten meillä on ihminen, joka tulee turvapaikkajärjestelmää pitkin. Todetaan vaikk

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

ka, että hän ei saa turvapaikkaa, jolloin hän on kielteisen päätöksen saanut hakija ja siten laittomasti maassa oleva. No, sitten, jos hänellä on ikään kuin työ ja te olette sitä mieltä, että hänen pitäisi sillä verukkeella saada jäädä Suomeen, niin se on epäreilua kaikkia niitä maahanmuuttajia kohtaan, jotka kolmansista maista tulisivat sitä työperäistä maahanmuuton väylää pitkin mutta eivät pääse. Sen sijaan te sallisitte sen, että turvapaikkajärjestelmän kautta voi ikään kuin ohituskaistaa pitkin tulla Suomeen töihin. Tämä on aivan käsittämätöntä, eihän tuollaista pidä sallia. Tämä kaistanvaihdon kieltä on siksi oikeudenmukainen sekä suomalaiselle yhteiskunnalle että myös kaikille Suomeen työperäisesti maahan muuttaneille ihmisille.

Kiitos tästä esityksestä ministerille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

19.14 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu maahanmuutosta tässä salissa on siinä mielessä turhauttavaa, että meillä on hallituspuolue — ja mitä ilmeisemmin nyt myös hallitus — joka vain lähtökohtaisesti vastustaa maahanmuuttoa, vastustaa maahanmuuttajia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tässä on voi olla esimerkiksi sellainen tilanne, jonka kerron esimerkiksi, että on alaikäisenä Suomeen tullut henkilö, jolle on luvattu ja joka on käytännössä tänne ohjattu valheellisin perustein. Hän on kotiutunut Suomeen, hän on opiskellut sosiaali- ja terveysalalle, hän on tehnyt työtä sairaanhoitajana, hän puhuu suomea. Hän saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, ja te olette sanomassa, että tervemenoa tästä maasta — maasta, missä on hoitajapula.

Tämä keskustelu ei johda mihinkään, koska te vain sanotte ”ei, ei, ei, ei, ei”. Se on teidän linjanne kaikille maahanmuuttajille paitsi niille ”huippuosajille”, joista täällä ei ole kyllä eritelty, kenestä silloin puhutaan. Täällä puhutaan nyt ihmisistä, ja te teette huonoa, lyhytnäköistä politiikkaa, epäinhimillistä — se ei toki tätä hallitusta liikuta — mutta myös talouden näkökulmasta äärettömän hölmöä ja typerää politiikkaa. Ja on pakko kysyä: miten ihmeessä kokoomus mahdollistaa tämän kaiken?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Me olemme itse asiassa käyttäneet tähän asiaan varatun ajan, ja viimeisen puheenvuoron saa nyt ministeri Rantanen, olkaa hyvä, kolme minuuttia. — Me ollaan jo nyt yli.

19.16 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies! Yritän olla tässä tiivis. No, ensinnäkin on tehtävä selväksi se, että kuten tässä on todettu, erilaisiin maahantulon syihin pitää olla erilainen lähestymistapa ja erilaiset säännöt. Ja juuri tässä näkyy se ongelma, että kun kaikkea sekoitetaan nimenomaan tässä kolmen korin mallissa kansainvälisen suojelun koriin, niin käytännössä katsoen se järjestelmä ei kestä, jos se perustuu sille, että turvapaikkakorttia voi käyttää millä verukkeella hyvänsä ja sitten vaihdella eri korien välillä. Se ei ole millään lailla järkevää.

Sitten täällä on tuotu näitä esimerkkejä, kuinka on oltu vuosia maassa ja opiskeltu ja sitten yrittää vaihtaa sinne työperäisen puolelle ja joutuu pois. Täytyy sanoa, että hallitus pyrkii tekemään kaikkensa, jotta tämä prosessi saadaan nyt seis, eli me nopeutamme turvapaikkaprosessia, niiden päätösten tekemistä. Me laitamme uusintahakemukset minimiin, ja lähtökohta on se, että kun tulee kielteinen päätös, niin maasta poistutaan tai maasta poistetaan. Ei niin, niin kuin nyt on ollut, että jos tulee kielteinen päätös, niin pyritään etsimään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2024 vp

kaiken maailman muita lupia. Siinähan se aika menee, kun etsitään erilaisia muita keinoja. Kyllä tämän järjestelmän täytyy lähteä siitä, että jos kansainvälisen suojelun hakemukseen Suomessa saa kielteisen päätöksen, niin kyllä silloin sitä tarvetta ei ole, ja silloin poistutaan maasta.

Ja nyt täytyy kyllä sen verran hämmästellä, että kun täällä SDP on kovin huolissaan siitä, että juuri kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet eivät saa työtä, niin oletteko te katsooneet milloin viimeksi meidän työttömyystilastoja? [Li Andersson: Viimeksi tänään!] Eli kannattaa katsoa sieltä. Siellä on maassa laillisesti olevia vieraskielisiä työttömänä noin viitisenkymmentätuhatta, [Mauri Peltokangas: Oho!] ja valtava määrä päälle suomalaisia, joten kannattaisi olla enemmän huolissaan siitä, että he saavat työtä.

Ja sitten otan tähän kyllä tämän itärajakysymyksen. Kun sitä kautta on meille tullut noin 1 300 ihmistä, niin heistä 15 prosenttia on kadonnut Suomesta. He ovat hakeutuneet muihin EU-maihin, mistä voisi ehkä päätellä, että he eivät niinkään ole suojelun tarpeessa, vaan he ovat hakeutuneet työn tai muun vastaavan syyn perässä ja poistuneet jopa Suomesta. Eli kyllä tässä kannattaa tämä huomioida.

Ja aivan viimeisenä otan esiin sen, että tässä esityksessä pyritään nyt siihen, että tässä ulkomaalaislainsäädännössä palautetaan maahan rotia ja järjestystä — siis sitä, että me epäämme oleskelulupia silloin, kun siinä on selkeä väärinkäytöksen mahdollisuus, ja turvallisuuskäytökulmista myöskin, eli täällä lukee, että oleskelulupa voidaan ja tulee evätä yhteiskunnan edun vuoksi, jos on uhka kansalliselle turvallisuudelle, esimerkiksi, tai yleiselle järjestykselle. Täällä on myöskin sellainen epäämisperuste, että voidaan evätä moitittavan käyttäytymisen vuoksi, jolloinka ihmiseltä, jos hän käyttäytyy Suomessa epäasiallisesti, antaa vääriä tietoja esimerkiksi, voidaan tämä lupa evätä. Nämä ovat sellaisia muutoksia, jotka meidän ulkomaalaislaissa olisi pitänyt olla jo pitkän aikaa sitten, jolloinka se edistää myöskin sitä, että me myös edellytämme tulijoilta jotain.

Viimeisenä, arvoisa puhemies, lyhyesti nostan tähän vielä tämän. Jos täällä on jäänyt havaitsematta, niin täällä 36 c §:ssä otetaan kantaa myös tähän ankkurilapsi-ilmiöön. Se on myös yksi epäämisperuste perhesiteen perusteella, mikäli lapsi on lähetetty etukäteen tänne Suomeen ja sitten vanhemmat pyrkivät tulemaan perässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.20.

Asian käsittely ei jatkunut.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.